

TRƯỜNG THCS TRẦN VĂN ƠN

CHUYÊN ĐỀ VĂN 9:

THIẾT KẾ BÀI DẠY ÁP DỤNG SINH HOẠT CHUYÊN MÔN THEO HƯỚNG NGHIÊN CỨU BÀI HỌC

Tiết dạy minh họa:

TIẾNG NÓI CỦA VĂN NGHỆ

Giáo viên thực hiện:

Báo cáo chuyên đề: Phạm Thị Vân Hương

Dạy minh họa: Nguyễn Thị Quyên

Năm học 2015 - 2016

II/ ĐẶT VẤN ĐỀ

Đổi mới về dạy học là việc tất yếu của giáo dục Việt Nam. Hiện nay chúng ta đang tiến hành đổi mới trên nhiều phương diện và một trong số đó là đổi mới sinh hoạt chuyên môn theo nghiên cứu bài học: Tiết dạy là công trình tập thể.

III/ GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

SINH HOẠT CHUYÊN MÔN THEO NGHIÊN CỨU BÀI HỌC TRONG MỘT TIẾT DẠY GIỜ

Với một tiết dạy giờ khi mà giáo dục hiện nay là hướng đến người học nên sinh hoạt chuyên môn (SHCM) theo nghiên cứu bài học không đặt nặng việc quan tâm giờ dạy của giáo viên (GV) như trước đây mà khuyến khích người dạy giờ hướng đến đối tượng học sinh (HS) để làm sao giúp đỡ các em có một bài học hoàn chỉnh, chất lượng gây được hứng thú và niềm say mê học tập...

SHCM theo nghiên cứu bài học cũng là SHCM nhưng ở đó GV tập trung phân tích các vấn đề liên quan đến người học chứ không ai khác. Phải xem thử HS học như thế nào, lớp dạy đang gặp khó khăn gì? Nội dung và phương pháp giảng dạy có phù hợp và gây hứng thú cho HS không? Kết quả cuối cùng có được cải thiện hay không? Nếu cần điều chỉnh thì điều chỉnh gì và điều chỉnh như thế nào?...

SHCM theo nghiên cứu bài học là phá bỏ khuôn thước trong dạy giờ. Tức là không tập trung vào đánh giá giờ học, xếp loại giờ dạy như trước đây mà hướng đến khuyến khích GV tìm ra nguyên nhân tại sao HS chưa đạt kết quả như mong muốn và kịp thời có biện pháp khắc phục. Không chỉ tạo cơ hội cho mọi cá thể được tham gia vào quá trình học tập mà cách làm này còn giúp GV chủ động điều chỉnh cách dạy “hợp gu” với đối tượng HS lớp mình, trường mình hơn. Thay vì chỉ biết “chĩa” vào người dạy, người dạy giờ tập trung cao vào mọi hoạt động học tập của HS, từ đó phát hiện những khó khăn mà các em gặp phải để có cách tháo gỡ kịp thời. Đặc biệt, sau tiết dạy không đánh giá xếp loại khá, giỏi hay trung bình theo các tiêu chí đã được bắt buộc định sẵn như trước đây mà chỉ đánh giá khả năng lĩnh hội tri thức của HS trong lớp mà thôi.

Ông Trần Tiến Thành - Chuyên viên môn ngữ văn Phòng Giáo dục trung học (Sở GD-ĐT TP.HCM) - cho biết bài dạy minh họa là công trình lớn của tập thể do cả nhóm GV thiết kế trên tinh thần linh hoạt, chủ động và sáng tạo chứ không phải của riêng một cá nhân GV. Mọi người lúc này có quyền và mạnh dạn điều chỉnh mục tiêu, nội dung và thời lượng bài học sao cho sát với thực tế. Kỹ thuật, phương pháp dạy học cũng không còn đi theo lối mòn mà có sự lựa chọn phù hợp nhất là dạy ở những vùng miền đặc trưng và địa phương nhiều HS dân tộc thiểu số. Có như vậy mọi người mới dám dứt bỏ sự lệ thuộc máy móc vào khuôn mẫu từ sách giáo khoa hay chương trình. Quan trọng hơn, các hoạt động dù chỉ mới nằm trong giáo án nhưng ở “thì tương lai” sẽ tạo được cơ hội tốt nhất cho mọi đối tượng tham gia vào xây dựng bài học mới. Mục đích đó tạo ra lối đi mới cho GV là người dạy minh họa sẽ thay mặt nhóm thiết kế thực hiện các ý tưởng đã được vạch sẵn theo lộ trình. Có thể nói người dạy mẫu chỉ là cái-loa-phát-ngôn, là người đại diện cho nhóm thiết kế giáo án. Bên cạnh đó,

nhằm kiểm định những giả thiết về nội dung, phương pháp nên GV “có sao làm vậy” không cần dạy trước, luyện tập trước cho HS theo kiểu đối phó.

Nét khác biệt ở người dự giờ là không chỉ ngồi một chỗ cố định ở cuối lớp như trước mà có thể “định vị” bất kỳ chỗ nào nếu thấy thuận lợi cho việc quan sát HS. Thầy cô có thể đứng hai bên hoặc phía trước để quan sát, quay phim, vẽ sơ đồ một cách tự nhiên thoải mái. Những khuôn mẫu gò bó không cần thiết sẽ được phá bỏ. Như vậy người dự giờ mới có “cơ hội vàng” để quan sát kỹ các cung bậc cảm xúc, thái độ, hành vi trong các tình huống cụ thể nhất.

Trong buổi thảo luận giờ dạy minh họa, các thành viên đưa ra ý kiến nhận xét góp ý trên tinh thần xây dựng chứ không “vạch lá tìm sâu” hay “bới lông tìm vết” để tìm lỗi. Vì nếu có sai sót là sai sót của cả tổ, trách nhiệm là trách nhiệm chung mỗi người phải chịu một phần trong đó. Hơn thế nữa, các ý kiến phải được hướng về đối tượng người học xem thử các em học tập như thế nào, có hứng thú và đạt kết quả cao hay không? Suy nghĩ của cả nhóm là bằng mọi cách phải tìm ra được nguyên nhân vì sao HS chưa tích cực tham gia vào hoạt động học và học chưa đạt kết quả như ý muốn... Trên cơ sở đó cùng đưa ra biện pháp hữu hiệu có thể chỉnh sửa cách dạy, xén gọt bớt nội dung sao cho phù hợp với từng con người riêng lẻ. Nếu chưa đạt như mong muốn thì không đổ lỗi cho người dạy mà coi đó là bài học chung để mọi người tự rút ra kinh nghiệm bổ ích. Dù có khi chưa thỏa mãn nhưng tâm lý người dạy cũng thoải mái và nhẹ nhàng hơn nhiều.

Đối với người quản lý, khi dự giờ phải đặt hiệu quả bài học lên hàng đầu, biết đánh giá cao sự sáng tạo, linh hoạt của từng thầy cô. Lắng nghe thấu hiểu những khó khăn trong giảng dạy của GV chứ không áp đặt hay quy chụp. Sau khi chia sẻ phải tạo điều kiện thuận lợi hơn về thời gian, cơ sở vật chất, điều kiện để cải thiện chất lượng học tập. Đồng nghiệp, tổ bộ môn biết cảm thông, gắn bó và đồng thuận trong mọi hoạt động để khắc phục khó khăn và nâng cao hiệu quả giáo dục.

Tuy nhiên, cần phải tránh một số quan niệm sai lầm về nghiên cứu bài học như cho rằng: Nghiên cứu bài học là lập kế hoạch cho một bài học theo kịch bản cứng nhắc và đưa ra một giáo án tốt nhất. Vì bài học chỉ là một phần nhỏ trong nghiên cứu bài học và không có giáo án nào gọi là mẫu hay chuẩn trong đó. Hơn thế nữa, nghiên cứu bài học luôn nằm trong quá trình làm việc nhóm chứ không phải được thực hiện riêng lẻ, đơn độc bởi từng GV nên mang tính tập thể cao.

ĐỂ CHUẨN BỊ MỘT TIẾT DẠY MINH HỌA CHÚNG TÔI TIẾN HÀNH THEO CÁC BƯỚC SAU:

Bước 1:

- Giáo viên (GV) cần xác định mục tiêu kiến thức và kỹ năng mà học sinh (HS) cần đạt được khi tiến hành nghiên cứu (theo chuẩn kiến thức, kỹ năng ở từng môn học), đảm bảo phù hợp với trình độ của HS, năng lực chuyên môn của GV.

- Các GV trong tổ thảo luận chi tiết về thể loại bài học, nội dung bài học, các phương pháp, phương tiện dạy học đạt hiệu quả cao, cách tổ chức dạy học phân hóa theo năng lực của học sinh, cách rèn kỹ năng, hướng dẫn học sinh vận dụng kiến thức đã học để giải quyết tình huống thực tiễn...

- Dự kiến những thuận lợi, khó khăn của HS khi tham gia các hoạt động học tập và các tình huống xảy ra và cách xử lý (nếu có)...

- Tổ trưởng chuyên môn (TTCM) giao cho GV trong nhóm soạn giáo án của bài học nghiên cứu, trao đổi với các thành viên trong tổ để chỉnh sửa lại giáo án. Các thành viên khác có nhiệm vụ xây dựng kế hoạch chi tiết cho việc quan sát và thảo luận sau khi tiến hành bài học nghiên cứu.

Bước 2. Tiến hành bài giảng minh họa (BGMH) và dự giờ

- Sau khi hoàn thành giáo án của bài học nghiên cứu chi tiết, một GV sẽ dạy minh họa bài học nghiên cứu (BGMH) ở một lớp học cụ thể, các GV còn lại trong nhóm tiến hành dự giờ và ghi chép thu thập dữ kiện về bài học.

- GV dự giờ phải đảm bảo nguyên tắc: Không làm ảnh hưởng đến việc học tập của học sinh; không gây khó khăn cho giáo viên dạy minh họa; khi dự giờ phải tập trung vào việc học của học sinh, cách phản ứng của học sinh trong giờ học, cách làm việc nhóm HS, những khó khăn vướng mắc, thái độ tình cảm của học sinh... Quan sát tất cả đối tượng học sinh, không được “bỏ rơi” một HS nào.

- GV cần từ bỏ thói quen đánh giá giờ qua hoạt động của GV dạy, người dự cần học tập, hiểu và thông cảm với khó khăn của người dạy. Đặt mình vào vị trí của người dạy để phát hiện những khó khăn trong việc học của HS để tìm cách giải quyết.

- Luyện tập cách quan sát và suy nghĩ về việc học của HS trong giờ học, có khả năng phán đoán nhanh nhạy, chính xác để điều chỉnh việc dạy phù hợp, việc học của HS.

Thay đổi cách nhìn, cách nghĩ và cảm nhận của GV về HS trong từng hoàn cảnh khác nhau. Từ đó hình thành thói quen lắng nghe lẫn nhau; rèn luyện cách chia sẻ ý kiến, từ đó hoàn thành mối quan hệ đồng nghiệp thân thiện, cộng tác và học tập lẫn nhau.

Bước 3: Suy ngẫm, thảo luận về BGMH

- Đây là công việc có ý nghĩa quan trọng trong sinh hoạt chuyên môn (SHCM), là yếu tố quyết định chất lượng và hiệu quả của sinh hoạt chuyên môn, TTCM cần phát huy được vai trò, năng lực của người chủ trì, động viên toàn bộ giáo viên trong tổ tham gia đóng góp ý kiến cho BGMH, cần nhấn mạnh những điểm nổi bật và không xếp loại giờ dạy.

Bước 4: Áp dụng

Trên cơ sở BGMH giáo viên nghiên cứu vận dụng, kiểm nghiệm những vấn đề đã được dự giờ và thảo luận, suy ngẫm áp dụng vào bài học hàng ngày cho phù hợp, đạt hiệu quả tốt.

III/ KẾT LUẬN

SHCM theo hướng nghiên cứu bài học đang mở ra một hướng sinh hoạt CM mới phù hợp với xu hướng đổi mới PPDH. Tuy nhiên công việc này còn mới mẻ và đòi hỏi tính tập thể rất cao. Vì thế với tiết dạy minh họa này nhóm 9 chúng tôi mong muốn đem đến một sự trải nghiệm cho các thầy cô. Và cũng rất mong nhận được sự góp ý chân thành của các thầy cô.

.